

bokselskap.no 2011.

Johan Herman Wessel: *Kierlighed uden Strømper*.

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Teksten i bokselskap.no følger førsteutgaven fra 1772. Inkonsekvent ortografi og tegnsetting er ikke rettet, men trykkfeil oppført i trykkfeilslisten bakerst i førsteutgaven er rettet. Digitaliseringen er basert på skannet og ocr-lest fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket/Bokhylla.no.

Johan Herman Wessel

Kierlighed uden Strømper

Et Sørge-Spil i Fem Optog

1772

□

[Første Optog](#)

[Andet Optog](#)

[Tredie Optog](#)

[Fierde Optog](#)

[Femte Optog](#)

Personerne.

Johan von Ehrenpreis, *Skredder-Svend*.

Grete, *Johans Forlovede*.

Mette, *Gretes Fortroelige*.

Mads, *Gretes ulykkelig Elsker*.

Jesper, *Madses Fortroelige*.

Første Optog.

Første Optrin.

Grete *allene, sovende paa en Stoel, vogner op, og siger:*

«Du aldrig bliver gift, hvis det i Dag ey skeer!»

O! alt for fæle Drøm! mig synes, at jeg seer

Endnu den sorte Geist, at jeg ham hører true

Med samme Torden-Røst, – Saa skal jeg aldrig skue

Det Haab opfyldt, hvorpaa jeg byggede saa tryg,

Da paa min Skredders Skiød, med Haanden om hans Ryg,

Jeg hørte ham saa tidt med kiælen Stemme sige,

Jeg var hans eeneste, hans allerbeste Pige,

At mine Øyekast sig trængte til hans Siæl,

Og at han uden mig ey kunde lide vel.

(Troeløse! jeg gad vidst, hvordan du nu maa lide)

En Diævel skulde dig ey kunde fra mig slide,

Min Smiil din Vellyst var, og mine Vink din Lov:

Det svoer du paa, og løy, og denne Løgn var grov;

Thi over Tiden nu det er alt otte Dage,

Som du mig lovede at komme her tilbage –

Forbandet den Major! hvis Buxer gik i tu;

Dog ney – utroe Johan, forbandet være du!

Det Bud som foregav, at en Major ham sendte,

For at berette dig, de Buxer, som du vendte

I Fior, var nu i tu, og at et andet Par

Ham maatte giøres strax, thi han i Knibe var,

Han for at skuffe mig med dig var sammensvoren,

I kiørte Pokker I! og ikke til Majoren. –

Hvor kunde vel hos mig Mistanke finde Sted?

Jeg var godtroende og blind af Kierlighed;
Stokblind jeg vist nok var, som kunde ey begribe,
At aldrig naadan Mand, en reen Major, i Knibe
For Buxer være kand; jeg nu for silde seer –
(efter nogen Taushed.)
«Du aldrig bliver gift, hvis det i Dag ey skeer!»
Viig fra mig sorte Aand! som tordner i mit Øre –
Dog ney – Jeg hører ey – Jeg synes kun at høre.

Andet Optrin.

Mette, Grete.

Mette.

Hvad nye Fortræd Masør! forvolder disse Skriig?
Hvor ængste de min Siæl!

Grete.

Jeg er ulykkelig!

Veninde hør og skielv! et fælt sortagtigt Væsen,
En Diævel uden Tvivl med sorte Haar paa Næsen,
Mig nu, jeg sad og sov, i Drømme forekom,
Og grumt og brølende afsagde denne Dom:
«Du bliver gift i Dag, skal du det eengang blive!»

Mette.

Man bør ey altid troe, hvad Drømme os indgive,

Grete.

Du veed, en Hertes Drøm har aldrig feilet før.

Mette.

Lad det end være saa, vi dog betænke bør,
At til en rigtig Drøm der Seng og Nat udkræves;
Om Dagen i en Stoel – –

Grete.

Du trøster mig forgieves.

Det Indtryk, som min Drøm har gjort udi mit Brøst,

Desværre trodser din og heele Verdens Trøst.

Jeg seer min visse Død – –

Mette.

Men den seer ikke Mette.

Din Drøm, var den end sand, den siger kun dette:

Du aldrig giftes skal.

Grete.

Og den, som siger det

Han siger, jeg skal dø. Thi jeg har nogen Ret,

Hvis tusind Vidnesbyrd mig nogen Ret kand give

At troe jeg ikke bør blant Grimme regnet blive,

Og naar man ey er grim og er ey heller død,

Man for at blive gift ey pleyer lide Nød.

Mette.

Forlad mig, jeg tilstaaer, at jeg mig har forløbet.

Grete.

Du ved din Tale kun Eenfoldighed har røbet,

Og den er alt forladt.

Mette.

Forlad da ligesaa,

At jeg dig endnu tør et Middel foreslaae,

Hvorved du lykkelig, og Drømmen sand kan blive:

Gift dig i Dag med Mads – –

Grete.

Min Haand jeg skulde give

Til den jeg før forskiød? den Kaal jeg spøtted' i

Jeg skulde spise selv. Gid før – –

Mette.

For alting tie!

En ubetænksom Eed man ofte maa fortryde,
Og mine Grunde dig maaskee kand overtyde,
Du ey forsværge bør at blive Madses Brud.
Sandt nok ved saadan Eed en Siæl sig mærker ud,
Som ikke tænker lavt, men jeg tør endnu sige:
Den Siæl hveranden maa i Høyde overstige,
Som kun af Lydighed imod sit Kald og Pligt
Nedlader sig til det, som den er væmmeligt.
Men vores Kald og Pligt, saa mange, som vi ere,
Er at udvælge os en Mand i Tugt og Ære.

Grete.

Hvo kand vel staae imod den rene Sandheds Sprog,
Det har udi min Siæl oplyst den mørke Krog.
Fornuften i dit Raad er villig at Samtykke,
Kun maatte Hiertet ey Fornuften undertrykke!
Der dog endnu en Ting for Hovedet mig staaer;
Om jeg dig lyde vil, hvem staaer mig inde for,
At Mads foragter ey, den ham har før foragtet?

Mette.

Du hans Høyagtelse for evig har forpagtet,
Det staaer jeg inde for og til Beviis herpaa
For Solens Opgang han for mine Fødder laae
I Morges Taarefuld, og med en ydmyg Mine
Bad om Tilladelse at kaste sig for dine.
Han har en vigtig Sag at foredrage dig
Som han fandt raadeligt at holde skiult for mig.
Hvis du tilsteder det, og du det bør tilstede,
Jeg strax vil hente ham – –

Grete.

Lad din Forstand mig lede,
Gjør hvad dig synes best, min Siæl indviklet er
I Sorgers mørke Skye, du dens Veyleder vær.
(*Mette gaaer.*)

Tredie Optrin.

Grete *allene.*

Saa er jeg da fordømt til Madses Brud at blive,
Jeg give skal min Haand, og kand ey Hjertet give;
De skulde begge to saa deylig fulgtes ad,
Hvis den utroe Johan ey værdig var mit Had.

Fierde Optrin.

Grete, Mads.

Grete.

Seigneur! Indgangen hid jeg vilde dig ey hindre;
Thi af en Mand, som du, jeg venter intet mindre,
End smaa Bebrejdelser, som gjør os begge Skam.

Mads.

Enhver, som kiender Mads, bør tænke saa om ham.
Vel sandt du mig forskiød, men det er kun en Skiæbne,
Mod hvilken du omsonst, og jeg, mig vilde væbne:
Det ingens Brøde er og altsaa ikke din.
En Brøde veed jeg af, og denne bliver min:
Jeg en Misdæders Navn med Rette burde bære,
Jeg har fordristet mig din Skiønhed at vanære;
Du tog din Haand igien og jeg har endnu Liv
Jeg ey mit Hierte strax hiemsøgte med en Kniv;
Din Skiønhed jeg til Trods endnu tør drage Aande;

Du Aarsag har om mig at tænke allehaande,
Men tager jeg ey feyl, en Skiæbne eller Aand,
Jeg veed ey hvem af to, tilbageholdt min Haand,
Da jeg Madam forladt og straffet med din Vrede
Besluttede at døe, min Kniv var af sin Skede,
Min Arm alt udstrakt var, jeg manglede ey Mod,
Døe var min fulde Agt, flyd! raabte jeg, mit Blod!
Men ingen Draabe flød, man er som uden Sandser,
Naar man sig dræbe vil, – Om derfor med et Pandser
Mod dette grumme Stød een dækkede min Barm,
Hvad heller nogen Geist tilbageholdt min Arm,
I den Forvirrelse jeg kunde ey erfare.

Grete.

Nu min Beskedenhed befaler mig at svare:
Jeg kiender mig for vel til mig at bilde ind,
At hele Verden var udi et Kalvs-Skind,
Fordi jeg byttet bort en Elsker for en anden;
Vel har jeg ofte hørt, naar jeg skal sige sanden,
At nogle Skiønheds Træk mig gunstig Skiæbne gav,
Men saa hovmodig jeg dog aldrig blev deraf,
At mig i Sinde kom at holde for en Brøde,
Om ved mit Hiertes Tab min Elsker strax ey døde.

Mads.

Ved din Beskedenhed, min Brøde voxer meer,
Jo meere jeg dit Værd ved den forøget seer.

Grete.

Nu nok om dette talt, vend dig igien til Sagen.

Mads.

Jeg har da tydelig, mig synes, lagt for Dagen,
Hvorlunde at en Aand, en Skiæbne eller sligt,

Var Aarsag at jeg før ey efterkom min Pligt.
Men Skiæbne Aand og sligt gjør intet hen i Taaget,
Og med at frelse mig de vist nok meente noget;
Det noget gietter jeg, men om jeg gietter ret,
Et Ja, et Ney af dig skal snart afgjøre det.
Jeg troer, min gode Aand mit Liv har vildet spare,
Fordi den saae min Nød ey skulde evig vare,
Fordi den saae, Johan tilsidst ved nedrig Sviig
Dig skulde lære ret at sette Priis paa mig.
Herom at sige meer var kun at spille Tiden,
Og at fornærme dig, som alt for længe siden
Min Meening fattet har; bær mig med et Svar,
Hvoraf jeg fatter din.

Grete.

Hvad Skiæbnen budet har,
Var en Forvoenhed al mig at vilde hindre;
Jeg har i denne Sag kun dette at erindre,
I Fald jeg giftes skal, da maa det skee i Dag,
Det ellers aldrig skeer – – –

Mads.

Min Tunge er for svag
Til min Erkiendtlighed og Glæde at udtrykke;
Læs af mit Øye-Syn min Elskov og min Lykke
Jeg galoperer hen, at tage Klæder paa
Hvorned jeg værdigen kand som din Brudgom staae.
(*Han gaaer.*)

Femte Optrin.

Grete *allene.*

Aria.

Skiæbnen bed mig først Johan,
Nu mig giver Mads til Mand.
Naar dig nogen Karper byder,
Og du faaer kun tørre Jyder,
Bliver du lidt flau derved;
Men har du en sulten Mave,
Og ey anden Mad kand have,
Gaaer den tørre Jyde ned.
Skiæbnen bød mig først Johan.
Nu mig giver Mads til Mand.

Hvor nødig Hiertet vil dog for Fornuften vige!
Jeg hører dennes Røst alvorligen at sige:
Mads blive skal din Mand, men Hiertet siger: Ney –
Dog, hvorom alting er, saa gaaer jeg nu min Vey.

Ende paa første Optog.

Andet Optog.

Første Optrin.

Mads, Jesper.

Mads.

Hvor hopper ey min Siæl! Hvor skynder sig mit Blod,
At raabe: Fryder jer til hvert et Ledemod.

Jesper.

Du taler som du var, min Ven! lidt Hoved-Svimmel.

Mads.

Faêr fra et Helvede med et op i en Himmel,

Og vi vil faae at see, om du det bedre gjør.
Saa lykkelig en Hest, som jeg var aldrig før.
Kom kys mig søde Broer! Lad os en Sang istemme,
Hvoraf den hele Jord min Glæde kand fornemme.
For evig evig Tiid er Mads nu lykkelig!
Min Jesper! hielp mig at udstøde Fryde-Skrig,
Hør! af min Fryds-Basun faer ud en Glædes Torden
Langt ned til dem som boe, – – der boer jo under Jorden
En Hoben smukke Folk. Den hele Jordens Kreds
Skal vide jeg er glad, før er jeg ey tilfreds.

Aria.

Underjordiske som sover,
Dv maae ikke undres over,
At min Sang dig vækker op
Til at gjøre Glædes Hop.
Du det ikke skal fortryde;
Thi min Sang kun Fryd skal byde:
Under Jorden gjør et Hop!
Naar min Sang dig vækker op.
Mads i Dag har vundet Seyer,
Mads i Dag sin Grete eyer,
Ja med Hud og Haar og Krop.
Under Jorden gjør et Hop!

Jesper.

Har du nu skreget ud din Glædes Raserie.

Mads.

En Zephyr blæser nu, og Stormen er forbie,
Det var en Fryds Orkan, som foer udaf sit Fængsel,
Og havde Fængslets Dør nær løftet af dens Hængsel,

Saa voldsom var dens Fart. En Siæl er dobbelt glad,
Jo længere den før i Sorgens Fængsel sad.

Aria.

Min Glæde er som Bekken;
Den Bek, som sagte flød,
Før den en Demning bød,
Ey røre sig af Flekken;
Da Demningen kom bort,
Flød Bekken dobbelt fort.
Min Glæde er som Bekken.

Jesper.

Jeg Grete komme seer, hun vist den Slutning drager,
At du af Lunkenhed dig gode Stunder tager
Ifald hun faaer at see dit end ukiepte Haar;
Det bliver derfor best, at du afsides gaaer.

Andet Optrin.

Grete, Mette.

Mette.

Saa var mit Haab omsunst, du syntes at samtykke
I dette Ægteskab, jeg holdt det for min Lykke,
At ved mit ringe Raad jeg kunde fremme din,
Og skrekkes nu du slaarer det hen i Veyr og Vind.

Grete.

Jeg dig forbunden er, som vil min Smerte lindre,
Og ærer dine Raad, men ikke destomindre
Mit Hierte siger mig, at tusind Plagers Hær
Med Længsel venter paa, at see min Brudéfær.
Før var jeg angstfuld, men tusind gange meere,

Saasnart jeg tænker paa, at Mads min Mand skal være,
Jeg veed ey selv, hvorfor. --

Mette.

Man vel hos visse Folk
Paa visse Tider bør ansee, som Sandheds Tolck
En rigtig Ahnelse, men du dig kand bedrage
Og for en Ahnelse maaskee den Afskye tage,
Som føles af enhver ved slige Bryllupper,
Hvor man skal ægte een og har en anden kiær.
Din Ahnelse maaskee af sidste Slags kan være,
Hvem veed -- --

Grete.

Du er for kort til mig at kunde lære
At kiende Ahnelser; hvis min ey ægte er,
Saa maa du frit. -- --

Mette.

Men hør! hvem mon der banker der?
Jeg gaaer at lukke op.

Tredie Optrin.

Grete *allene.*

Hvem mon der vel kan banke?
Maaskee -- dog ney -- det var for smigrende en Tanke,
Og den troeløse Skurk vist havde kommet før.
Hvis ey; -- Men Himmel! Jord! det er Johan! -- Jeg døer.

Fierde Optrin.

Johan, Grete.

Johan.

Hvor seer jeg glad igien de mange Yndigheder
Som den maa være blind, der kan ey see hos eder.

Grete.

Jeg dig fornærmet har min allerbeste Ven!

Jeg tænkte du var Skielm. --

Johan.

Saa tænk nu om igien.

Grete.

Mit eget Hierte sig nu færdig er at hade

Som dig mistænkte saa.

Johan.

Jeg kan dig let forlade;

En Tvivl saa rimelig for dig at falde paa,

Du er undskyldelig og jeg er ligesaa.

Du de Forhindringer behager at anhøre

Som vare Aarsag i -- --

Grete.

Dig at retfærdiggjøre

Er kun til Overflod, dit Forsvar ligger her.

(peger paa Hiertet.)

Med Ild-Bogstaver trykt. Det kort forfattet er:

Johan, som elsker mig, kan ey strafværdig være.

Johan.

Hvor taler du ey smukt, jeg vilde paa min Ære,

Nu Turen er til mig, og sige smukke Ting;

Men Kierligheden har med tætte Atter-Sting

Saa syêd mit Hierte ind, at om jeg skulde hænge,

Dets ømme Følelser sig dog ey kunde trænge

Op til min Mund, Madam! -- --

Grete.

Jeg tvivler ikke paa,

Du mig jo elsker høyt, naar du mig elsker saa.

Johan.

Mig Timer synes Aar, og Øyeblik som Dage,
Indtil jeg bliver din og du min Ægte-Mage.

Grete.

Ney see den lille Skalk, hvor han gjør høye Sving,
Og det er dig, som ey kan sige smukke Ting.

Johan.

Nærværelsen af den, hvis Øyne vi tilbede,
Det ømme Hierte tidt kan komme til at svede;
Og denne Sved Madam! Som er snart ingen Ting,
Din Godhed falder paa at kalde høye Sving.
Du alt for gunstig er. — — —

Grete.

Med Ret maaskee du venter
Den Roes du nægter dig, at faae igien med Renter,
Fortryd dog ikke paa, der bliver intet af
For den gang, men du er endnu ey i din Grav;
Ney bie kun til vi først er bleven Mand og Kone,
Saa kan du lide paa, jeg skal tilgavns forsone
Den Forurettelse, jeg nu bliêr skyldig i.

Johan.

Jeg var tilfreds, Madam! vort Bryllup var forbi.

Grete.

I Dag, i denne Dag, jeg dig min Haand vil give.

Johan.

Er det alvorlig talt?

Grete.

Din Længsel vist skal blive
Opfyldt før Aftenen. I Dag er Grete din,

Og din for evig Tiid. Jeg strax vil løbe ind
At klæde mig, gaae hen, og gjør nu du det samme:
Du studser – bliver bleeg. – –

Johan.

Gid mig alt Ont maae ramme!

Hvis der er nogen Ting mit Hierte ønsker meer
End det, at blive din, men jeg mig tvungen seer
En Dags Opsettelse mig ikkun at udbede;
En umild Skiebnes Dom. – – –

Grete.

Med et din Elskovs Hede

Nu kiølnet har? Utroe! saa tænkte jeg dog ret.

Johan.

Mit Hierte sidder der, du maa udrive det,
Hvis det ey brænder heelt. – –

Grete.

Troeløse! jo det brænder

Af een uteerlig Ild, som Ærens Love skiænder,
Som al sin Næring har fra Dyds og Ærens Tab;
Og slukkes ud saasnart man nævner Ægteskab.
Og saadan Kierlighed du tør din Grete byde?
Forræder! jeg forstaaer, hvad det har at betyde,
Naar først Opsettelse en Elsker foreslaaer.

Johan.

Jeg staaer det ikke ud, det over Skrævet gaaer!
Jeg aabenbare maa, hvorfore jeg mig krymper,
Du nøder mig, viid da – – –

Grete.

Hvad? snart!

Johan.

At mine Strømper –

Grete.

Og de?

Johan.

De er' ey til.

Grete.

Nu fik jeg Hierte-Stød:

Det alt for gruesomt er, det bliver vist min Død.

(efter en kort Besvimelse.)

Forvovne! som saa frek tør uden Strømper tale

Om Bryllup, veed du vel, jeg det ey vil forhale;

Men skal du blive min, jeg sværger at du maae

Som Brudgom da i Dag, om uden Strømper staae.

Femte Optrin.

Johan, allene.

Skal jeg som Brudgom staae i Dag foruden Strømper?

Hvo giver beste Raad til en uhældig Stømper,

Som Æren byder et, et andet Elskovs Gud?

Hvis du i Støvler staaer, saa leer dig Folket ud,

Det Ærens Stemme er. Du miste skal din Brud

Ved en Opsettelse, saaledes Elskov truer.

Mit Hierte for et Valg paa begge Sider gruer.

Aria.

Som en uheldig Skipper,

Der forud seer, han strande maa

Paa en af tvende Klipper,

Ey nogen vis at strande paa

Tør vælge sig,

Saa gaaer det mig.

Ende paa andet Optog.

Tredie Optog.

Første Optrin.

Mads *allene.*

Hvor er min Skiebne grum og umaneerlig stiv! –
Den, paa min Ære, har ey i sit hele Liv
Det allermindste Gran af Medynk for et Hierte,
Den nu saa lang en Tiid hiemsøgede med Smerte –
Hvor skuffedes mit Haab! hvor varede det kort! –
Jeg tænkte: Gud skee Lov! da Skredderen gik bort,
Og da han tøvede at komme her tilbage,
Jeg min Forhaabning saae med hver en Dag tiltage;
I otte Dages Tiid mit Haab steeg otte Trin,
Jeg Trappen var forbi og netop kommen ind
I Lykkens Forgemak, hvor jeg knap kunde sande
For Fryd. Jeg faaer en Puf, og Hovedkulds maa dandse
Af Trappen ned igien – jeg ligger endnu der
Forslagen og forknust. Det lære skal enhver,
At han maa aldrig troe sin Skiebne paa Geberden.
Min gav mig nys et Vink, det mildeste af Verden,
Tilbød mig Gretes Haand – Hvor frydedes mit Sind! –
Rivalen kom igien, og alt mit Haab var Vind.
Saaledes seer man Børn et Huus af Kort at bygge,
Og deres Hænders Verk beskue gandske trygge;
Men kun et Pust – et Stød – og Huuset ligger der.

Men – Staae mig ogsaa an deslige Lignelser?
Ney, om mig synes Ret, saa er jeg alt for roelig
For een, hvis piinte Siæl er alle Plagers Boelig.
Her frem I Furier! – hvor mange er I? – Tre?
Det vil ey langt forslaae, kom hele Helvede!
Med Afgrund, Jordskiaelv, Ild, med Lynild og med Torden,
Vek svage Billeder! med ingen Ting paa Jorden
Jeg male kan min Qval, og ikke heller vil.
Der maa, som før er sagt, et Helvede dertil. –
Jeg seer en Diævle-Hær opstillet i Gelider,
Som ak Forbittrelse i egne Tunger bider,
Og spyer Forbandelser mod deres General,
For han dem endnu ey til Angreb gav Signal. –
Jeg seer en Furie, af hvis fortvivlet Øye
En Skye af Gnister faer, sig give større Møye,
Sig strekke voldsom ud, men netop ey kan naae
Mit Hierte. – – –

Andet Optrin.

Mads, Jesper.

Jesper.

Her er jeg.

Mads.

Og jeg er ligesaa.

Hvor er jeg ikke mat! og hvor har du gjort ilde,
Som min Forfatning veed og kommer dog saa silde.
Naar man dog har en Ven, som man kan tale med,
Man Kræfter samle kan ved et og andet Sted,
Og hvile, medens man den Vens Betænkning hører;
Men jeg et stivt Qvarteer her Talen eene fører,

Saa jeg er bleven hæs, som ingen Under er.
Fortvivlet, rasende, og dette Svelg saa nær,
Som inden stakket Tid mig gandske skal opsluge,
Jeg en fortvivlet Røst har ogsaa maattet bruge,
Og dette veed du selv, mangfoldig lider paa.

Jesper.

En Udeblivelse du mig tilgive maa,
Som Omsorg for dit Vel har eene foraarsaget.
I min Fraværelse jeg hældig har opdaget,
At der maaskee endnu er Redning for min Ven.

Mads.

Hvad Redning? Jesper tael!

Jesper.

Viid da, at Skredderen,

Mads.

Jeg veed alt nok om ham,

Jesper.

Ney du maa vide meere,

I Dag, i denne Dag han Gretes Mand skal være;

Men han har –

Mads.

Holdt min Haand! jeg ellers myrder dig,

Er jeg ey martret nok om du ey spotter mig?

(Han tager forbittret en Kniv op af Lommen.)

Jesper.

Han ingen Strømper har.

Mads.

Læs før du dør Misdæder,

Jesper.

Han ingen Strømper har.

Mads.

Jeg siger læs Forræder,

Jesper.

Han ingen Strømper har.

Mads.

Endnu har du ey læst.

Jesper.

Han ingen Strømper har.

Mads.

Saa døde da som et Bæst.

Jesper.

Han ingen Strømper har. For Pokker kand du høre?

Og denne Mangel maa du dig til Nytte føre;

Du Grete veed i Dag vil giftes absolut,

Jeg veed hun kommer hid, siig da: Min søde Snut,

Hvis Snut er for gemeent, kald hende noget andet,

Nok, siig: Du Strømper har, og see, du kand faae blandet

Din Tale hist og her med Haanheds Træk mod ham,

Som ikkun Støvler har. Tael om den store Skam,

En støvlet Brudgom vil blant Folk paaføre hende,

Giør dette, og jeg troer at Bladet sig skal vende.

Du svarer intet Mads?

Mads.

Jeg taus beundrer dig,

Som glemmer saa dig selv af Kierlighed til mig,

Du nævner ey engang; det Mord, jeg nylig vilde –

Kand du tilgive det?

Jesper.

Det lader meget ilde

At huske smaa Ting nu, da jeg dig giver Haab

At blive Gretes Mand; med Fryd og Elskovs Raab
Du burde svare mig; er Kulde her anstændig?
Du er indvendig heed, viis dig og heed udvendig.

Mads.

Om i en Arie jeg bragte Heeden frem?
Den Maade synes mig var ikke ubeqvem.
(*Jesper gaaer.*)

Tredie Optrin.

Mads *allene.*

Aria.

Paa mit Hiertes Skorsteen brænder
En Harpaxet Elskovs Brand,
Som er tændt i begge Ender,
Elskovs Gud den tændte an.
Hver som Røgen seer opstige,
(Røgen er min Aria,)
Tænke maae om ikke sige
Der er heedt hvor den kom fra.

Der kommer den hvis Ord hos Grete meget gielde,
Hvis Raad hos hende mig kan reise eller fælde.
Jeg Mette bede vil med Forbøn tiene mig.

Fierde Optrin.

Mads, Mette.
(*De løbe hinanden imøde.*)

Mette.

Seigneur!

Mads.

Madam!

Mette.

Jeg har en Bøn at giøre dig,
En saadan Bøn Seigneur, som jeg ey vilde vove,
Hos een som styredes af Egennyttens Love,
Som Had og Lyst til Hævn, har giort til Dyden feyg,
En saadan nedrig Siel bønørte mig vist ey:
Jeg for at bede ham gik heller ey af Pladsen,
Ney, Hierter kun, som det der pikker i Mads Madsen
Formaae at vise mig en saa udmerket Gunst,
Hvorom en mindre Siæl anmodedes omsunst.
Jeg beder for Johan; fra Knæet ned til Foden,
Hans Skiæbne negter ham i Dag at lyde Moden,
Døm selv hvor Himmel-høyt Seigneur jeg agter dig
Naar jeg dig bede tør at giøre lykkelig;
At laane Strømper til. --

Mads.

Jeg knap af Sands og Mæle
Saa meget har igien, at jeg dig kan fortælle,
At den som saadan Gunst beviste sin Rival,
Ey ædelmodig var, men Daare-Kiste Gal.
Jeg havde da du nys mig Ordet tog af Munden
En anden Bøn til dig, hvortil Fornuft var Grunden,
Og Billighed, og Dyd; Jeg vilde bedet dig
Ved Forbøn og ved Raad hos Grete tiene mig.
Johan er Strømpeløs og Gretes Haand uværdig,
Hun giftes vil i Dag og han er ikke færdig;
Hvor let en Sag for dig ved denne Leylighed,
At skaffe mig igien den Strømpeløses Sted.
Hvor billigt og hvor ret! --

Mette.

Jeg ret og billigt kalder

I Verden ingen Ting, som Grete ey bifalder,
Det er min Lidenskab, jeg har ey anden Drift,
Og Grete ynsker ey med dig at blive gift:
Der er mit Svar. Farvel!
(siger de begge paa eengang.) (Mads gaaer.)

Femte Optrin.

Mette *allene.*

Vi begge Længselsfulde

Nys mod hverandre gik, som om den eene skulde
Den andens Lykke giort; men neppe faaer vi Tid
At aabne Munden ret, før vi en heftig Strid
Blant vore Ønsker see. Naar paa den jevne Skive
Man tvende Kugler Fart vil mod hinanden give,
De skynde sig afsted, med samme Hurtighed,
Som ømme Elskere til deres Samlings Sted.
En tosset Jyde-Dreng maaskee vel turde meene,
De længes efter sig for evig at foreene;
Ney kiære Jyde! ney! De før sig røre ey
Før med en lige Fart, hver Kugle gaaer sin Vey.
At jeg med Kuglerne her meener Mads og Mette
Derom det tosset var mig selv at underrette,
Thi jeg jo eene er. og ingen har mig hørt.

Siette Optrin.

Grete, Mette,

Mette.

Mit Ærende kun slet Veninde er udført;

Mads ubevægelig – – –

Grete.

Det viser mig tilfulde,

At i en andens Sag man taler kun med Kulde.

O at min Ære dog mig ey i Veyen stod,

Jeg skulde kaste mig for den Gruesommes Fod;

Jeg skulde vise dig hvad Bønner kan udrette

Naar man er heed som jeg, og ikke kold som Mette.

Mette.

Er slig Bebreydelse da Løn for al min Fliid?

Men jeg dig ynker kun. Dit Hierte er i Striid,

Og Piinsler ofte kan den største Siæl forlede,

Til paa sin beste Ven at hævne Skiæbnens Vrede.

Aria.

Saa æltes Blye med vrede Tænder,

I Hertes Mund; hvis blotte Rygge,

Ey for at svales, søge Skygge,

I en Alleè gevorbne Venner,

Som bleve Bøddeler af Tvang,

Og under spille Huders Klang,

Dem vifte Ild med smidig Green

Paa nys afklædte Rygge-Been.

De præge deres bittre Qval,

I det uskyldige Metal,

Og glemme al den Tieneste,

Det dem i Krigen lader see,

Som dog er overmaade vigtig,

At sige: Naar de sigte rigtig.

Grete.

Hvor er jeg lykkelig at du holdt op engang.
Jeg tager samme Deel udi din smukke Sang
Som din besiungne Helt i Pibers Lyd og Trommen.
Var her vel Sted og Tiid – – –

Mette.

Min Tiid var før ey kommen,
Jeg vedste intet Raad og meget bange var,
For at bedrøve dig med et mistrøstig Svar.
Jeg ved min Arie kun søgte Tiid at vinde,
Og under Sangen var saa lykkelig at finde
Et Middel, som jeg troer du vist skal frelses ved,
Du det ey vide bør; thi saadan Kundskab streed
Mod Æren, mod din Stand, og mod – –

Grete.

Holt inde Mette!
Jeg frygter meget for at jeg det skulde giette,
Du veed jeg er ey dum, du veed jeg dydig er,
Du veed hvor høyligen mig Skredderen er kier.
Jeg Dyd og Ære dog for Elskov Fortrin giver;
Men hvad jeg ikke veed mig ey tilregnet bliver,
Saa meget troer jeg dog at du mig sige bør:
Om du i dette Raad Johan deelagtiggjør:
Om Skredderen derved kan blive mig uværdig;
Men frem for alle Ting, om han snart bliver færdig.

Mette.

Af disse Spørgsmaal nu kun et besvares kan,
Johan i denne Dag vist blive skal din Mand.
(Grete gaaer).

—

Syvende Optrin.

Mette *allene.*

I Dag skal Elskovs Gud udmerke sig ved Seyer,
En høy, en ædel Siæl skal fra sin rette Eyer,
Af Kierlighed forført to Strømper tage bort,
Dyd kom vel tidt tilforn, men aldrig saa tilkort,
Naar den i Heltes Bryst mod Elskov turde stride
Man Elskovs Heftighed, af Dydens Tab maa vide.

Ende paa tredie Optog.

Fierde Optog.

Første Optrin.

Johan, Mette.

Johan.

Bestiæle min Rival? det er for farligt Mette.

Mette.

Jeg veed det eene Raad, og intet uden dette,
Som til dit Beste mig Cupido selv indgav,
Skielv du! i fald du ey benytter dig deraf.
En Siæl, som Gretes Siæl for Æren meget vover,
Og skønt hun sig med Mads kun liden Lykke lover,
Saa troer jeg dog, hun før sin Haand vil give ham,
End een, hvis støvlet Fod skal gjøre hende Skam.

Johan.

Det alt besluttet er, jeg dine Raad vil følge.

Mette.

Du gaaer saa snart Johan? jeg kan dig ikke dølge,

Jeg havde ikke tænkt, det kostede saa lidt
For en ophøyet Siæl at giøre saadant Skridt.
Min Helt! for alle Ting mod Dyd lad Elskov stride!
Viis ikke Lasten frem paa dens luslidte Side.
De Store synde vel i Grunden som de Smaa,
Men Maaden, som enhver sin Synd udøver paa,
Den eene giør til Helt, den anden til en Staader;
Du ey Forskiellen veed, Seigneur! paa disse Maader,
Saa smuk Opdragelse, du end for Resten har,
Du har i denne Sag opført dig som en Nar.
Bør du ey sige først, hvordan dit Hierte splittes?
Snart sværge: At det ey ved Laster skal besmittes?
Snart raabe! Elskovs Gud din Gud allene er?
Og efter elleve til tolv Omvexlinger,
Hvorved nu Kierlighed, nu Dyden Seyer vinder,
Mag saa, at Elskov dig den tolvte gang forblinder,
Vræng Munden, vrie din Krop, bær dig som du var gal,
Og naar du det har gjort, bestiæl saa din Rival.

Johan.

Tolv gange Mette? ney, det vil for længe vare.
Det er den høye Tiid.

Mette.

For Tiden da at spare,
Giør her Præludium, og gaae saa strax derhen,
Hvor Madses Kiste staaer, saa vil kiærligen
Troe, at du underveys har gjort det af med Resten;
Det er jo vores Pligt, at tænke vel om Næsten.

Johan (*Setter sig i en ægte tragisk Postyr.*)

O! hvilken Qval og Striid – – Mit Hierte splittes ad –
Dyd! Elskov! kan I to ey søbe af et Fad? –

En af jer vinde maa, den anden maa fordømmes,
To Store i en Sæk kan ingenlunde rømmes,
Men Sækken som I to kan ikke rømmes i,
Tilgavns undgielde maae for eders Klammerie,
Mit Hierte reyner snart, – jeg elsker eder begge –
Du, Elskov er mit Liv – Du Dyd min Kiæle-Degge! –
Jeg pleyer ellers gaae derfra, hvor Slagsmaal er,
Men jeg de Stridende med mig i Hiertet bær. –
Omsonst af flye, omsonst at vilde dem forlige, –
Her er ey andet for, jeg Dommen maa afsige: –
Min Kiæle-Degge Dyd, ja Seyeren er din,
Du eene herske bør i stolte Heltes Sind.
Viig lille snottede! som skyder Folk med Pile,
Som til min Uhæld har min Grete lært at smile,
Min Grete? Ney – hvis da? maaskee Mads Madsens? ja! –
Jeg skielver for min Dyd, og skynder mig herfra.

(Til Mette)

Kan jeg nu gaae?

Mette.

Ja vist.

Andet Optrin.

Mette *allene.*

Naar Dyd og Elskov stride,
Skønt man som ofteste kan see, til hvilken Side
Sig Lykken helde vil, saa føler man endda
En tvivlsom Frygt, jeg veed ey, hvor den kommer fra.

Aria.

Saaledes kan en Skyldner bæve,

Naar paa hans Dør med ivrig Næve,
Der pikkes af en Creditor; –
Skiønt Slaaen lukker inden for,
Skiønt Pokker sielden pleyer føre
Folk ind igjennem lukte Døre,
Saa skielver Skyldneren endda;
Gud veed, hvor saadant kommer fra.

Tredie Optrin.

Mette, Johan (med Strømper i Haanden.)

Johan.

Nu er der intet meer, som kan min Lykke hindre.

Mette.

Du har vel ey forsømt hvad jeg dig bad erindre,
Formaliteterne. – – –

Johan.

Jeg alting haver giort,
Som du mig foreskrev; thi det ey siger stort,
At jeg kun haver brugt en middelmaadig Stemme;
Jeg var saa bange for, man skulde mig fornemme,
I fald, som du mig bød, jeg havde skreget – –

Mette.

Ney!
Det intet skade kan. – – –

Johan.

Saa er der heller ey
Det ringeste forsømt, thi hvad vil det vel sige
At Tiden ikke just afpasset blev saa lige?
Det er en ringe Ting, ey værd at tale om.

Mette.

Hvad meener du?

Johan.

At jeg til Madses Kiste kom.

Just da udi min Siæl Dyd førte Regimente;
Det var ey raadeligt et Øyeblik at vente,
Til Elskov Seyer vandt, og reent at bryde af
Den nys begyndte Roes som jeg til Dyden gav,
Var alt for latterligt; jeg desforuden vidste,
At inden stakket Tid mig Elskov skulde friste,
Og stærkere end Dyd, mig giøre til en Tyv;
At stiaele Klokken Sex og stiaele Klokken Syv
Det kommer ud paa et; jeg altsaa strax udførte
Mit Foretagende, og da mig ingen hørte,
Det ligegyldigt var, om Elskovs Raserie,
Som mig forledede til dette Tyverie,
Kom to Minuter før, kom to Minuter siden;
Og overalt en Helt ey Slave er af Tiden,
Thi Klokken er kun for Skoemagere og Skræd –

Mette.

Tal du kun Ordet ud, og blues ey derved.
En Skredder, som er Helt, er ikke Skredder meere:
Den Titel som er størst tilkommer os blant fleere.
I øvrigt finder jeg, Seigneur, at du har Ret;
En Helt hvert Øyeblik afpasser ey saa net;
Men Grete nærmer sig – – –

Johan.

Jeg vil afsides træde,
Iføre Strømperne, og være her tilstæde
Om et Minut igien.

Fierde Optrin.

Grete, Mette.

Grete.

Hvor er min Skiæbne haard!

Fra et til andet Sted jeg i den Tanke gaaer,
At min Forfatning sig med Stedet skal forandre;
Men Sorgen følger mig, ihvor jeg end vil vandre.
Jeg ned i Haven gik, min Sorg spadserte med,
I Gyngen satte mig, min Sorrig op og ned
Sig gyngede med mig. Ja i vort Spise-Kammer,
Hvor jeg saa tidt tilforn fandt Raad mod al Slags Jammer,
Omsonst jeg søger nu en Lindring for mit Sind,
Min Sorg med lige Skridt ledsager mig derind.
Jeg tænkte røget Flesk kan hielpe, hvem kan vide?
Men følte Flesk og Sorg i Halsen fast at sidde.

Mette.

Slaae dig til Roelighed.

Grete.

Jeg finder ingen Roe

Veninde! før du mig har sagt, hvad jeg kand troe
Om dette Haab, hvormed du smigrede mit Hierte;

Mette.

Troe, at du snart skal faae alt, hvad din Siel begierte,
Troe, du er lykkelig, troe al din Sorg og Vee
Nu Ende har; ja troe – ney troe ey meer, men see!

Femte Optrin.

Grete, Mette, Johan.

Grete.

Johan med Strømper paa! – Tvivl, Haab og Frygt – og Glæde

Betage mig, og knap at aande mig tilstæde.

(Til Mette, som tier.)

Hvor fik han dem? siig snart.

(Til Johan.)

Johan, jeg har en Tvivl.

Mette *(Til Johan.)*

Svar hende som en Helt, tael i den høye Stiil!

Grete.

Johan, jeg har en Tvivl, den kan du mig betage;

Jeg veed, man intet faaer omsonst i vore Dage;

Hvor fik du Strømper fra?

Johan.

Hvis dette Spørgsmaal gik

Udaf en anden Mund; i dette Øyeblik,

Han for sin Dristighed med Livet skulde bøde;

Den som formaster sig, at giøre Kinder røde,

Som Skiæbnen har udseet til Kinder for en Helt,

Hvor fælt han straffes end, dog straffes ey for fælt.

Grete.

Saa rødmer du?

Johan.

Madam! ja, men paa eders Vegne,

Saa lav Mistanke kan ey høye Siele egne,

Men eders Siel er lav. — — —

Grete.

Seigneur! høy eller lav,

Jeg beder dig, besvar det Spørgsmaal jeg dig gav.

Johan.

Mindst drømte jeg Madam! at I mig skulde nøde

Til at fralegge mig en saadan nedrig Brøde.

Jeg Maalet, sagde I, for eders Elskov var,

Ney Maal for jer Foragt, den Sag er alt for klar.
Forgieves søgte man paa heele Jorderige
En Elskerinde, som sin Elsker vilde sige:
De Strømper som du bær, du stiaalet har, min Ven!
(Af hvad I sagde før, det var dog Meeningen:)
Jeg lod ved Paaske-Tiid mit Hoved-Haar afraage,
Af Skrek sig reyser nu den Stump som er tilbage,
Og løfter min Paryk en Tomme fra sit Sted –
Hvem bliver skielt for Tyv, og gyser ey derved?
Dog Skredderen Johan har Aarsag til at meene,
At han frikiendes ved sit blotte Navn allene:
Johan von Ehrenpreis, viid naar man heder saa,
Man da umelig kan et Tyverie begaae.
Madam! I maatte dog min ømme Siel forskaane
Den har endnu ey lært, at lade sig forhaane;
Jeg før i Lære stod, min Mester var en Stud,
For ikke smukke Ting han tidt mig skieltte ud,
Jeg dølger ey derfor, han tidt, din Esel! sagde,
Men Tvve-Navn, Madam! han aldrig mig tillagde,
Det var mig forbeholdt at høre det af Een
Som jeg tilbad, Som var min tredie Øyesteen.
I græder Grete?

Grete.

Ney!

Johan.

Da burde I dog græde.

Grete.

Ifald jeg græd, Seigneur! da skeede det af Glæde.
Nu kiender jeg Johan, hvor er jeg lykkelig, –
Hvor er du dyrebar – du vist tilgiver mig

At jeg din Helte-Siæl saa haardt paa Prøve satte,
Ifald du fatte kan – – dog ingen Siel kan fatte,
Hvor min Høyagtelse høyt til Beundring steeg,
Og steeg alt høyere, jo meer du bister skreeg.
Min Elskov og min Agt, du kaldte tidt din Lykke,
Læs i mit Hierte nu, see hvilket Fandens Stykke
Din Lykke voxet har ved denne Leylighed.
Og jeg skal vove for du er ey længer vred.

Johan.

Jeg, være længer vred? Ney Uforlignelige!

Jeg sige maa – – –

Mette.

Her er ey Tiid til meer at sige,

I begge nøye viist jer Ret til Helte-Rang,

Og eder nøye bør hermed for denne gang.

Hvert Øyeblik er dyrt og I behøve begge

Paa eders Bryllups-Pynt den sidste Haand at lægge.

Ende paa fjerde Optog.

Femte Optog.

Første Optrin.

Mads, Jesper.

Mads.

Du paa Rivalens Been to hvide Strømper saae?

Saa Skiebnen altid skal for ham paa Pinde staae!

Ja Skiebne troe, jeg seer alt hvad du har for Øye;

Men jeg har Arm og Kniv, og du har spildt din Møye;

Du forud føler alt (du maatte skamme dig)
En Vellyst i den Qval, som vil fortære mig,
Naar jeg et Vidne skal til den Foreening være,
Som skiller mig ved alt, ved Grete og min Ære;
Men naar jeg ikke meer seer denne Verdens Dag,
Skal Skiebnen med sit Had vel gjøre mig en Smag.

Jesper.

Døe er din Pligt, naar du paa ingen anden Maade
Veed dig at redde ud; men torde jeg dig raade,
Du skulde sætte op endnu et Øyeblik,
Dit Forsæt: vi maaskee en bedre Tilflugt fik.

Mads.

En Tilflugt er der kun, en eneste tilbage:
Med Skiebne, Grete, Liv jeg strax maa Afskeed tage.

Jesper.

Det ahner mig, min Ven, at det for tilig er.

Mads.

Men Helte, som vil døe, foragte Ahnelser.
(*Han tager sin Kniv op.*)
Vær stærk min Arm og troe! vær skarp min Kniv og sikker!
Min Jesper! Liv! Farvel! – – Dog, førend jeg mig stikker,
Ifald du haver kier din Kalemantes Vest,
Saa staae mig ey saa nær, den ellers faaer sin Rest.

Aria.

Naar, som desverre ofte hænder,
Ulykken muntre Fluer sender
I tomme, klare Flasker ned,
Den heftigste Uroelighed
Man tydeligen kand fornemme,
Af deres Løben, Flugt og Stemme.

Hvis Hud og Glas var lige klare,
Jeg kunde mig den Møye spare
At sige dig: Mit Blod faer om,
Som Fluen der i Flasken kom.
Jeg ydermeere for mit Øre
Kand som en Lyd af Fluere høre.

Mit Blod tilfælles har saa mange Ting med Fluere,
Som ere fængslede, at jeg med Rette gruer,
Det og vil ligne dem, som slippe ud igien,
Og synes, at de ey kan komme langt nok hen
Fra en forhadet Arrest. – Min beste Ven i Live!
Dig maatte allermindest min Død til Skade blive.

Jesper.

Endog paa Gravens Pynt erindrer du min Tarv!
Jeg haver intet Been, jeg haver ingen Marv,
Som jo Erkiendtlighed og Medynk giennemtrænge;
Men at du ey skal troe, jeg stod omsonst saa længe,
Som du sang Arien om Fluere og dit Blod,
Saa faldt jeg, eller og min Geist mig falde lod
Paa en Mistanke; hvad, om du den rette Eyer
Til disse Strømper er, som krone skal med Seyer
En lykkelig Rival?

Mads.

Den Grete haver kier,
Og ærer med sit Valg, For smaae Forbrydelser
Jeg ey mistænke bør. Han er jo Helt desuden.

Jesper.

Men Skredder meer end Helt; det viser noksom Huden.

Saa længe som han har en Skredder-Plet paa den,
Jeg Helten mindre seer, i ham end Skredderen.

Mads.

See i ham hvad du vil; jeg seer kun paa min Ære,
Jeg maa ey i mit Brøst saa lav Mistanke nære.

Jesper.

Men siig! hvor skulde han her faaet Strømper fra?
Hvor ingen uden du – – –

Mads.

End Grete, Mette da?

Jesper.

Saa bilder du dig ind, han deres kunde bruge?
Af deres Strømper een sex Skredder Been kan sluge.

Mads.

Jeg var tilfreds, min Ven, den kunde sluge syv,
Saa er Johan en Helt, og kan ey være Tyv,
Og du til Nedrighed forgiæves mig skal friste.

Jesper.

Taal i det mindste, Mads, at jeg udi din Kiste
Min Tvivl maae opløst faae!

Mads.

Du kan den bringe ind,
Ey for at rydde ud Mistanken af mit Sind,
Thi jeg mistænker ey, men at endnu i Live
Mit Efterladenskab jeg dig kan overgive.
(*Jesper gaaer.*)

Andet Optrin.

Mads *allene.*

Nu var det Tiid at døe, nu ingen hindrer mig,

Men jeg koldsindig er og alt for magelig,
Og Helten naar han dør, bør heed og virksom være;
Men hvorfor jeg er kold, det veed – – det veed vor Herre.

Tredie Optrin.

Mads, Jesper. (med Kisten.)

Jesper.

Kom lad os eftersee.

Mads.

Her er Fortegnelsen;

Vi der vil læse først, hvad er i Leddiken.

(De læse begge.)

Duo.

Fem Knapper til en Trøye,
En Syenaal uden Øye,
Et bruunrødt Syleskaft,
En gammel Strimmel Taft,
En Stump Meloten-Plaster,
Et Brev fra salig Faster,
En Daase uden Laag,
Den nye Psalmebog.

Jesper.

Alt nok om Leddiken, jeg længes efter Kisten.

Mads.

See Tøyet efter du, saa skal jeg læse Listen.

Jesper.

Begynd paa Strømperne.

Mads.

Først findes tvende Par

Saa hvide som en Snee, hvori før Grete har

Med Silke syed mit Navn – – –

Jesper.

Jeg seer kun et Par hvide.

Mads.

Det andet uden Tvivl sig skiuler ved en Side;

Søg med Alvorlighed.

Jesper.

Al Søgen er omsonst;

Søg selv.

Mads (*Efter at have søgt.*)

De findes ey. Min Skiæbne al sin Kunst

Udtømmer for mig ret ulykkelig at giøre,

Og alle Øyeblik mig nye Sorger føre.

Jeg undres endnu paa, den sparede min Stok,

Hvis Knap af Perlemor, Gud veed, har kostet nok;

Hvis Tab meer vigtigt var meer smerteligt end dette.

Jesper.

Maaskee af denne Sorg en Nedrig skulde giette

At Døden ikke just var det, du tænkte paa;

Men Jesper kiender dig, og dig beundre maa.

Du har behaget mig til Arving at udnævne

Af al din Eyendom, du havde tænkt at levne

Mig et Par Strømper meer; sin Vens Forliis og sit,

En Siel saa høy, saa stoer som din, anseer for et;

Og herfra denne Sorg – – men nu til noget andet:

Det skulde synes mig, dog være reent forbandet,

Om Skredderen Johan, med dine Strømper paa,

Til Brudeskammelen ustraffet skulde gaae.

Jeg skulde dog vel troe, du ham vil forekomme;

Han her indfinder sig før et Qvarteer er omme;

At følge Grete did hvor Baandet knyttet skal,
Som ey kan løses meer.

Mads.

Mod en forhadet Rival

Jeg maa udrustes først med høyst fornødne Vaaben.
Jeg har ey Bidden smagt, jeg har ey drukket Draaben
I denne gandske Dag, og uden Øl og Mad
Er Helten ingen Ting.

Jesper.

Derinde staaer et Fad,

Som ved sin vide Kreds og Dybhed sig udmerker,
Til Bredden fyldt med Kaal. Du gjør vist Underverker,
Hvis du det tømme kan.

Mads.

Jeg skal forsøge det.

Vee dig, Johan! vee dig! naar Mads er bleven mæt.
(*De gaaer.*)

Fierde Optrin.

Grete, Mette, Johan.

Grete (*med Johan ved Haanden.*)

Saa blev det Sandhed dog, som i et Ordsprog staaer,
At efter Regn og Slud man blide Soelskin faaer.
I otte Dage var min Siel et Rov for Smerter,
Jeg ingen Føde nød, jeg væmmedes ved Erter;
Min Syster, du det veed, det var min beste Mad,
Og naar jeg Erter selv og Flesk ey spise gad,
Enhver kan slutte let, hvor stoer min Nød har været.

Johan.

Jeg tvivler ikke paa, at Sorg dig har fortæret;

Men nu til Klagemaal du ingen Aarsag har,
Nu er du lykkelig, forglem saa hvad du var.

Grete.

Jeg mig erindrer kun de kummerfulde Dage,
Som, Himmelen skee Tak, jeg haver lagt tilbage,
At jeg desbedre maa fornøyes ved de Kaar
Og den Lyksalighed, som mig Fremtiden spaaer –
Da endnu et Qvarteer vi kunde her forhale,
Saa lad os vixelviis vort Haab, vor Fryd afmale.

Johan.

Begynd min Grete først, dig falder Æren til;
Saasnart du færdig er, jeg dig afløse vil.

Grete. (*Bevægeligen*).

Jeg i min Elskers Arm, jeg ved min Heltes Side,
Af søde Følelser skal ene kunde vide
At jeg er til. Mig skal ey nogen indbildt Frygt
Af Søvne vekke meer. Ney jeg skal hvile trygt,
Og vogne smilende; Og Hiertet dig skal sige:
«Nu vognede din Glut, nu smilede din Pige.»
Og du skal vogne glad og smilende som jeg –
Og – – –

Mette.

Gaa ey videre; Thi det anstaaer dig ey.

(*Der bliver en kort Taushed.*)

Grete. (*Til Johan.*)

Hør her engang, Seigneur! du falder jo i Staver:
Nu Turen er til dig.

Johan.

St! St! jeg mig belaver

Paa et anstændigt Svar – – og – – Svaret lyder saaa – –

Jeg – – neppe veed for Fryd – – paa hvilken Foed at staae – –

Og – – for en Sikkerhed saa staaer jeg paa dem begge – –

Og – – à propos om Been, jeg ikke just i Lægge

Min største Force har; men Skabningen?

Grete.

Er net;

Det vil jeg dig tilstaae. – Men om jeg tænker ret,

Saa er ey dette Svar aldeles saa anstændigt,

Som du det lovede.

Johan.

Jeg haver et indvendigt

Og et udvendigt Pund, Madam; det første ikke staaer

Det andet altid bi – Der i min Hierne gaaer

Udaf de smukkeste og meest udsøgte Tanker

En utaalmodig Sværm, som inden Hiernens Planker

Indsluttes ynkelig, fordi jeg ikke kan

I Gang min Tunge faae; – – men tys, nu gaaer det an.

(Han gjør sig kostbar.)

Selv Elskov os, Madam, en Bane skal berede,

Selv plantede han der de Roser, vi betræde –

Ved Roserne forstaae Elskovs Henrykkelser,

Spørg saa ey, om de staae hinanden gandske nær.

De stærke Farvers Skin tilsidst vort Syn formørke,

Men derimod paa Grønt vort Øye samler Styrke;

Det vidste Elskovs Gud, og Rum lod aabent staae

Imellem Roserne, at stilte Længsler maae

Den Afstand fylde op med evig grønne Blade.

Mette. *(Til Grete.)*

Han taler som en Helt, det maa enhver ham lade.

Grete.

Hvor hæves ey mit Mod, naar jeg betænker kun,

At det min Elsker er som har saa sød en Mund;
Men det er endnu lidt, jeg først for Alvor kneiser,
Naar jeg af mange smaae, men kiekke Ehrenpreiser
Kun forestiller mig, hvor jeg omringes skal.

Johan.

Vi Afkom vist nok faae, Madam, i Hobetal.

(Grete neyer, og Mette seer paa hans Been.)

Grete.

Hvor fyndigt er hans Sprog! Hvor stærke hans Udtrykke! –

Hvormed har jeg fortient for andre saadan Lykke? –

Elskværdig Helt! – – au! au!

Mette.

Hvad fattes, Pige, dig?

Grete.

Au! au!

Johan.

Heltinde – –

Grete.

Au!

Johan.

Betroe din Sorg til mig.

Grete.

Jeg fik en Ahnelse. O! alt for kiære Skredder!

Den spaaer mig din Ruin.

Mette.

Veed du, du Overtræder

Heltinders strænge Lov? hvor har du hørt, hvor læst,

At en Heltinde var af Ahnelser indblæst

To gange paa en Dag? Du først i Morges drømmer,

Faaer derpaa Ahnelse. – Heltinders Lov indrømmer

Dig knap saa stor Portion; og endda vover du

Paa nye af Ahnelse at faae et Anstød nu;

Det gaaer, min Troe, for vidt.

Johan.

Mit Hiertes Herskerinde!

Lad onde Dunsters Magt ey din Forstand forblinde,

Hvad du har spiist i Dag?

Grete.

En ringe Bagatel,

Fem Sild, lidt Erter, Flesk – – –

Johan.

Ja jeg det tænkte vel,

Man faaer som ofteste den ugemene Gave.

At have Ahnelser af en bedærvet Mave,

Troe du paa mine Ord, at Erter, Flesk og Sild,

Helst om nye brygget Øl man drikke vil dertil,

Saa god en Ahnelse, som ønskes kan, frembringer.

Grete.

Seigneur! du taledede, strax fik min Angest Vinger.

Af Erter, Flesk og Sild (thi jeg nu troer med dig

At denne Ahnelse kun de forvoldte mig)

Urolig Dunst ey meer til qualte Hierte stiger.

Hvad i min Heltens Ord der dog ey Kræfter ligger!

Aria.

Saa Børne-Sværmen i en Skole

Bestige Borde, Bænke, Stole,

Og skrige høyt, og skogger lee,

Naar de ey Skolemester see;

Men naar han kun ved Døren rører,

Hver paa sit Sted strax Pokker fører;

Han neppe faaer «Esler» sagt,
Før alting er i Orden bragt.

Jeg meener Dunsterne ved denne Børne-Flok,
Og — — —

Johan.

Tal ey meer herom, jeg dig begriber nok;
Din Kompliment er smuk og Lignelsen er vakker,
Men skal vi ikke gaae?

Mette (*Hun seer udaf Vinduet efter Solen.*)

Det snart ad Tiden lakker.

Grete.

Kom lille Hierte-Tyv.

Johan.

Jeg mig udbede maa
Et mere tugtigt Navn. Naturen lod mig faae
Til Tyv, og Tyverie et Had, saa overdrevet,
At Ordet Hierte-Tyv er mig en Afskye blevet.
Man sætte Hierte før, man sætte Hierte bag,
En Tyv er dog en Tyv, det er en afgiort Sag.

Femte Optrin.

Mads, Jesper, Grete, Mette, Johan.

Mads.

Madam, der staaer en Tyv.

Grete.

Der staaer en Helt, Forræder.

Mads.

Jeg siger nu som før, Madam, der staaer en Skredder — —
(*Grete faaer lidt Ont.*)

Mette. *(Til Johan.)*

Nu gielder det, Seigneur, at vise Helte-Mod.

Johan. *(Til Mads.)*

Du mig for liden er, du ellers for min Fod
Udgyde skulde strax det smudsige, som flyder
I dine Aarer.

Mads.

Glad jeg selv mit Blod udgyder,
Men hævnet vil jeg døe, og Grete kiende skal
Den Nederdrægtige, hun gav mig til Rival.
Dog hvad! hun kiender ham. En Brudgom, som kan stiaele,
Ey vælger sig en Brud, som ey forstaaer at hæle.
Naar jeg mig tænker om, jeg heel fornøyet er,
At Grete holdt mig ey den store Naade værd,
At blive hendes Mand. I disse dyre Tider
En Sværm af Haandværks Folk om Brød indbyrdes strider;
Heltinden klog indsaae, et Haandværk ey forslog,
Og Mads kun havde et. – Jeg mig udbeder dog,
(Til Johan.)

At fra en mere Riig du efterdags vil røve,
Hvad Grete eller du fremdeles kan behøve.

Grete.

Jeg ingen Lynild seer! – ey hører Tordenskrald! –
Hvordan er dette fat? – En frek Forræder skal
Ustraffet spotte os? – Han ryddes ey af Jorden
I samme Øyeblik? – Naturens heele Orden
Urygget staaer; – Johan! hvad skal jeg troe, min Ven,
Til slig Kolsindighed bevæger Himmelen?
Hvor zittrer jeg! – mon du – – –

Johan.

Imod saa smaa Insecter,

Mod Maddiker, som den, en Himmel ikke fægter,
Og Helten Himmelhøy, ifald han øyned' den,
Den krybe lod i Fred. (*Til Mads*) Kryb ind, kryb ud igien,
For mig kryb hvor du vil; kun dette vil jeg sige:
Erindre hvad du er; viid du maa ikke vige
Fra Maddikens Natur; tael ey; dit Væsen er
At krybe, være taus. En Helt befaler her,
Kiend ham, føl dig og lyd.

Grete.

Nu fløy min Siæl tilbage,
Som vilde nyligen af Angest Flugten tage;
Jeg ustuderet er, saa meget veed jeg dog,
At aldrig nogen Tyv kand føre saadant Sprog.
Hvor Heltemæssig, stolt – – –

Mads. (*Til Grete.*)

Jeg tvivler ikke længer
Paa din Uskyldighed, du værdig er, du trænger
Til en Oplysning. Hør – –

Grete.

Forvovne, paa dit Ord,
Du tænker, jeg Johan en lav Misdæder troer?

Johan.

Jeg sagde: Kryb og tie.

Mads. (*Til Grete.*)

Jeg gjør dig her en Eed,
Hvis du mig hører nu, at i al Evighed
Du aldrig af min Mund et Ord skal mere høre,

Grete.

Han paa det ømme Sted forstod mig ret at røre,
Den Fristelse er stor.

Johan.

Jeg har befalet ham

At tie som en Muur; tillad ham ey, Madam,
At handle mod min Lov; min Ære derved lider.

Grete.

Men vinder i sit Tab. Der siden kommer Tider,
Da du mig takke skal, for jeg ulydig var;
Da du bekiende maa, din Ære vundet har
Langt meer, end den har tabt – din Gretes første Beyler,
Al Maskepi med ham (det ingenlunde feyler)
Giør dig og hende Skam; Den Skam bør vi undgaae,
Vi bør – siig Eden Mads.

Mads.

Gid gule Erter maae

Udi min sultne Mund til Stene sig forvandle,
Saa fremt jeg mod min Eed og Løfte skulde handle,
Før du mig kiendte frie fra Løfte og fra Eed.

Grete.

Jeg dig vel sverge bød, men der er Maade med.
Graa Erter var vel fælt, men sverge ved de gule!
Hu! Haaret reyser sig. (*Til Mette.*) Bring mig en lille Smule
Af Flesk og Erter ind.
(*Mette gaaer.*)

Siette Optrin.

Mads, Jesper, Grete, Johan.

Grete.

Jeg føler, synes mig,
Hvor Erter i min Mund til Steen forvandle sig;
Fornuften vil omsonst den Skrek af Blodet jage.

Jeg haaber, naar jeg først faaer Erterne at smage,
Den snart skal Fødder faae.

Syvende Optrin.

Mette med en Skaal Erter, de forrige.

Grete tager Skaalen.

Tak, kiere Mette. (*Til Mads.*) Tal!

Mads.

Erindrer du en Tiid — — —

Johan.

Heltinde du er gal

Som hører paa en Orm.

Grete (*som spiser bestandig.*)

Heltinder er' ey gale;

Med meer Ærbødighed, Seigneur, du burde tale.

Mads.

Erindrer du en Tid — — —

Johan.

Kom lad os gaae Madam.

Grete.

Jeg fremmer jo dit Vel, i det jeg hører ham.

Mads.

Erindrer du en Tiid — — —

Johan.

Erindrer eller glemmer,

Saa er det Tiid at gaae.

Mads (*Til Grete.*)

Da to Latinske Emmer

Du syede paa mit Tøy — — —

Johan.

Hvi blev din Mund ey syed?

Du hører, som jeg seer, Madam, med Hiertens Fryd,

Hvordan du elskede, hvordan du sydde Navne;

Vil du ey kysse ham? vil du ham ey omfavne?

Jeg skal ey hindre dig.

(Han vil gaae.)

Jesper *(Som holder ham tilbage.)*

Du bliver her Seigneur.

Johan.

Desverre! Du har Ret.

(Sagte.)

Jeg snart af Angest dør!

Grete.

Du ey dit Beste veed. Jeg veed det, jeg det fremmer,

Trods dig, trods al din Spot.

(Til Mads.)

Igien til dine Emmer!

Der var det jo du slap.

Mads.

Om du dem saae igien,

Saa kiendte du dem vel?

Grete.

Hvor sigter dette hen?

Nu isner alt mit Blod!

Johan.

Maaskee er Tiden omme,

Og vi i Tempelet for silde skulde komme,

Fordi du daarligen et Løfte holdet har,

Som uforsigtigen en Maddik given var,

Grete.

Endog mod Maddiker jeg Troe og Love holder.

At Tiden gaar omsonst, du selv jo kun forvolder.
Din Banghed qvæler mig; men Løftet er alt giort.

Johan. (*Afsides.*)

Jeg dør!

Mads.

Ved disse Knæ, at jeg skal være kort

(*Peger paa Johan.*)

Du kand Mads Madsens Navn og dine Emmer finde.

Grete. (*Til Johan.*)

Du blegner – Haab og Liv og Kraft og Mod forsvinde.

(*Hun vil til at besvime.*)

Mads.

Ham Fanden har forført – – –

Grete.

Om Folk af Helte-Rang

Du tale tør saa lavt? Viid til en anden gang,

Naar Helte Feyl begaae, er Skiæbnen Gierningsmanden,

Kun Pøbelen gjør Ondt og Skylden giver Fanden –

Men, Mette, hvorfor gav ey du ham dette Svar?

Du saae, jeg i Begreb med at besvime var.

(*Til Mads.*)

Og du en anden gang, naar du seer Folk vil daane,

Saa viid, at du dem bør for Pølse-Snak forskaane.

Hvad skal jeg gjøre nu? – besvime eller ey? –

Om det for silde er, veed Pokker ikke jeg.

Jeg i en Lignelse min Meening vil fremsette;

Og siden maae I mig om Eders underrette.

Jeg i saa slibrig Sag ey stoeler blot paa mig.

Aria.

Til een, som nøs i Gaar, at sige:

«Hjælp Gud! i Dag bet Faar,»

«For det du nøs i Gaar.»

Sig passer ikke just saa lige.

Men naar man seer lidt dybt i Tingen,

Saa troer jeg, det er reent,

At Prosit, som kom seent,

Er bedre end aldeles ingen.

Chorus.

Den Prosit, som kom seent,

Er bedre end aldeles ingen,

Og Grete hun seer dybt i Tingen,

Og hvad hun troer, er reent.

Mette.

Besvime, skjønt lidt seent, er vores Raad til dig.

Grete.

Tag Skaalen een. Jeg meer ey til mig selv kan finde.

(Mads tager Skaalen og spiser.) (Hun daaner.)

Johan *(Til Mette.)*

Jeg er saa bange for, at Helten skal forsvinde,

Og Skredderen staae rød og feig og flad igjen,

Naar Grete vogner op udaf Besvimelsen.

Mette.

Selv Helte kunde tidt staae røde, feige, flade;

At være Helte dog de derfor ey aflade.

Ja vist skal du, Seigneur, staa flad og feig og rød

Men rød og feig og flad du faaer en Helte-Død,

Naar du kun siger det, som andre Helte sige,

Naar de Lastværdige forlade Jorderige.

Grete. *(som vogner op.)*

Hvad Skam! – Hvad Qval! Hvad Striid! – Du, som min Elsker var.

Du skulde blive mig til en saa grum Barbar!

Johan. *(grædende).*

Barbar! jo men! jeg dig mit rette Navn skal sige:

En Tyveknegt – men tænk dog ey, jeg kunde vige

Fra Dyden uden Striid. *(Til Mette.)* Siig du oprigtigen,

Om Dyden og om jeg ey stode os som Mænd

Mod Skiæbne, Elskov, Last, og Fanden og hans Fetter –

Dog – Helten Sminke ey paa sine Laster setter;

Madam, jeg er en Tyv, en Liderlig, en Knøs,

Jeg har vanæret dig – Du hævnnes bør –

(Han tager sin Kniv op.)

Adiøs.

(Han stikker sig.)

Grete.

Aa! bitter knøe! – Han dør! – Han Hiertet har i Brøstet!

Saa har hans Last omsonst med dette Haab mig trøstet,

At han kun Skredder var! – min Elskers Hierte boer

Udi hans Brøst – han er en Helt: den Trøst er stor,

Men Jord! Hvor dyre kiøbt – *(Til Mads.)* Hør, du Ulykkers Fyrste!

Er der ey meere Blod, hvorefter du kan tørste?

Umenneske! stød til! der er og Blod i mig.

Mads.

Jeg øm og kielen skal dit Tab oprette dig.

Øm for din Ære før, jeg frelste den fra Fare.

Grete.

Du kunde dig, Barbar, saa grum en Omsorg spare.

Du lover dig min Haand som en tilbørlig Frugt

Udaf din Nidkierhed. Snart haver jeg den brugt.

(Hun stikker sig.)

Nu kan du tage den.

Mads *til Mette.*

Skil mig ved disse Erter;

Jeg maa med Armene og vise mine Smerter.

(Mette tager Skaalen, og hun og Jesper spiser, Mads setter sig i Lave og siger:)

En distileret Ild af tretten Helveder

Og – – jeg veed ikke selv, hvor mange Furier.

Hør Mette, hielp mig lidt. Du kand jo Emoletten;

Siig mig, hvor mange er da Trende gange Tretten;

Thi Trende Furier der er per Helvede,

Om man har sagt mig sandt.

Mette.

Ni – – ni og tredive.

Mads.

En Helt, som regner slet er meget at beklage.

Min Tale paa en frisk jeg nu maa igientage –

En distileret Ild af tretten Helveder

Og ni og tredive bandsatte Furier,

Som huses i mit Brøst, mig Hovedet gjør' kruset.

Men denne troer jeg nok, skal feie dem af Huset.

(Han tager Kniven op.) (Han stikker sig.)

Mette.

Hvor er jeg lykkelig, min Tour dog kom engang!

(Hun giver Jesper Skaalen.)

Jeg seer to kiere Lig af høyest Helte-Rang –

Jeg seer – jeg ikke kan en Helte-Sprikvort finde.

Jeg uden Sprikvort døer – Herr Jesper! Tienerinde.

(Hun stikker sig.)

Jesper.

Hvi skulde Mette døe? Jeg ey Aarsagen veed; –

Men naar de alle døe, saa maa jeg og afsted.

(Han setter Skaalen fra sig.)

I Efterlevende, som dette Sted betræde!
Som skue disse Liig og ey vor Død begræde,
I haarde er' som Flint – Saa grum er ingen fød.
Nei, Efterslægten vist bejamre skal vor Død.
Paa dens Medlidenhed jeg forud er saa sikker,
At jeg et Ønske gjør, i det at jeg mig stikker,
Hvorved jeg vidne vil min Tak for hver en Taar.
I Efterlevende! troer! det fra Hiertet gaaer.
Gid det ey Eder gaae, som det gik denne Stømper!
Gid Eders Kierlighed maa aldrig mangle Strømper!
(*Han stikker sig.*)

Ende paa femte Optog.

Johan Herman Wessels *Kierlighed uden Strømper* er lastet ned gratis fra
bokselskap.no